

BİLİNMEYEN
MOUGHAMIAN FRERES
(MUGAMYAN KARDEŞLER)
KARTPOSTAL ?

Mehmet AKAN

*Bilinmeyen
Moughamian Freres
(Mugamyan Kardeşler) Kartpostal ?*

(RESİM 1) Suna Kır   Kütüphanesinde olan kart

Yaklaşık bir yıl önce FB paylaşımlarını dolaşırken sanıyorum ‘**Taşhan Akademisi**’ adlı sitede çok ilginç bir fotoğrafla karşılaştım.   zerinde ‘**Angora Quartier de Hissar Eunu**’ yazan bir Mugamyan Kardeşler posta kartı. (resim 1) Kaynak olarak ‘Suna Kır   Kütüphanesi’ arşivi gösterilmiş.

Yaptığım birbirinden farklı yirminin üzerinde Filatelik ve efemera koleksiyonu bağlamında yaklaşık yirmi iki yıldır Ankara   zerine de çalışıyorum. Tüm Ankara koleksiyoncuları için Mugamyan Kardeşler bir efsanedir. Yayınladıkları 33 farklı görüntüyü içeren 50’ nin üzerinde kartpostal 20.yy başları Ankara’ sı için çok önemli görsel bir arşivdir. Bu kartpostalların bazılar birkaç baskı yapmıştır. Mugamyan Kardeşler’in adına Annuarie Orientaller’de (şark Ticaret Yıllıkları) ilk kez 1909 tarihli olanında rastlıyoruz. Bu yıllıkta kardeşlerden M.Moughamian fotograf  i kimliği ile kaydedilmiştir. 1913 tarihli yıllıkta ise bu kez iki kardeş birlikte matbaacı olarak karşımıza çıkmaktalar. İkinci baskıları yapılan kartların bir kısmı Ankaralı kırtasiyeciler Vartanian Freres’in (Vartanyan Kardeşler) adı da yer almaktadır. Kullanılan resimlerin 1904-05 civarı çekildiğini düşünüyoruz. Kartpostallar 1915 yılına dek yayınlanmıştır.

Mugamyan Kardeşlerin kartpostallarını komple tamamlamak konuyu çalışmaya başlamamdan itibaren bende bir takıntı halini aldı 5 yıl kadar önce, eksik kalan son parça olarak ‘**Aleksan Topalyan ve**

Oğulları Toptancı Mağazası' bulmamla konuyu bitirdiğimi sanıyordum. Bir yandan da Ermeni asıllı bu hemşerilerimizin kim olduklarını, hangi dönemde çalıştıklarını ve sonlarının ne olduğunu araştırmaya başladım. Bazı bilgilere ulaşıysam da hala eksik. Bu konu üzerinde Erman Tamur'da çalışıyor. Çalışması bir yayına dönüştüğünde bazı yeni bilgilerde ortaya çıkacak.

Konuya dönecek olursak; sol alt köşesinde bir dik dörtken içinde '**Angora Quartier de Hissar Eunu'** yazan kartı görünce büyük bir heyecana kapıldım. Gerçekten de yapılar Hisar Önü Mahallesi'ne ait diğer iki karta çok benziyor. Kartı kopyaladım, bu tür konularda bilgisine güvendiğim Erman Tamur'a "*burası tam neresi çıkarabildin mi?*" diye yolladım. İlk cevabı "*kartı hiç görmedim yer için birkaç gün araştırayım*" oldu. Ben de bir yandan elimdeki tüm panorama ve bölge fotoğraflarından yer saptaması yapmaya çalıştım. Bölge çok karışık yanmış büyük değişiklik geçirmiş, bir şey bulamadım. Erman Tamur'dan da net bir cevap gelmedi "*yolun genişliği ve eğiminden dolayı bugünkü Anafartalar Caddesi'nin Işıklar caddesi Balıkpazarı arası olma ihtimali var*" dedi. Bana da mantıklı geldi o bölgenin yangın öncesine ait hiç fotoğrafı elimizde yok. Bir yandan da koleksiyonculuğun verdiği şüphecilik var araştırmaya yeri bulmaya çalışıyorum İstanbul'a gittiğimde 'Suna Kıraç Kütüphanesi' ne gidip aslını görmeye çalışırım diye düşündüm.

Yaklaşık 50.000 kişinin üye olduğu çok popüler bir Ankara sitesi olan '**Unutulmayan Eski Ankara Fotoğraf ve Belge Paylaşım Platformu'** da resim Ocak 2017 de tekrar yayınlandı. Bir sürü meraklı yorumlarda bulundu. Belki yeri bulan olur diye ilgi ile izliyorum. İki paylaşımcının yorumu (Suat Akgül, Tayfun Ünal) beni tekrar büyük bir şüpheye itti. Tayfun bey "*Burası İstanbul Bakırköy müdür yoksa Ankara Hisar Önü mü?*" Bu akademik boyutlara varan büyük bir tartışma konusu oldu. Suat bey de <http://www.bakirkoy.bel.tr/bakirkoy/ilcemiz/tarihce.html> adresini vererek resmin bir kopyasının Bakırköy belediyesi web sayfasında olduğunu yazdı. (resim 2)

(RESİM 2) Bakırköy Belediyesinde olan kart

Ardından bir fotoğrafa daha yayınlandı (resim 3) Sait Beydeş koleksiyonundan alınan sağda mor renkte MAKRI-KEUY yazan bir kart. Kadraj daha büyük örneğin sağdaki pencereler 1 er adet fazla. Bu orijinal fotoğraf olmalı diye düşündüm.

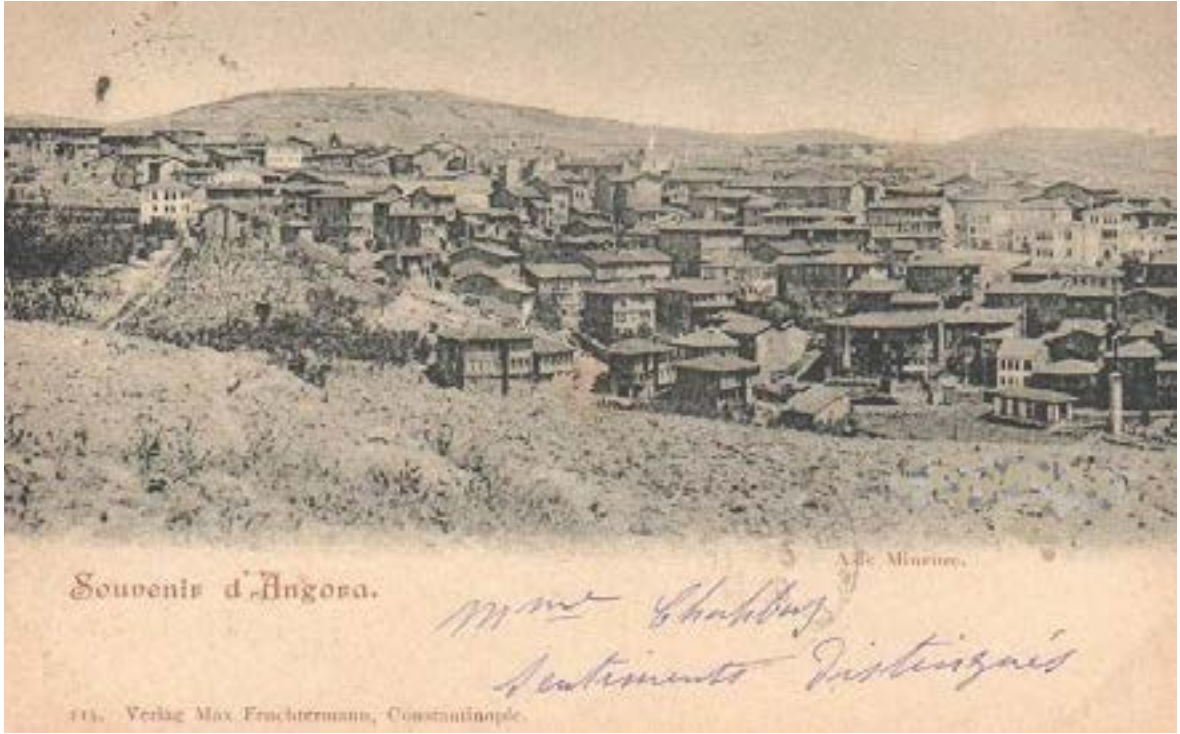

(RESİM 3) Sait Beydeş koleksiyonunda olan kart

Bütün bu farklı bu bilgiler en azından resmin orijinalinin Ankara olmama ihtimalini akla getiriyor.

Aklıma Hakan Akçaoğlu'na danışmak geldi. O Türkiye'de tanıdığım en önemli kartpostal koleksiyoncularından biridir. Arşivinde Anadolu'ya ait 10.000 lerce kartpostal ve foto karta sahip çok geniş bir arşivi var. Geçmişte TFDf da beraber çalıştık Federasyonun akredite kartpostal jürisi. Ankara yazanı değil Bakırköy Belediyesinde yayınlananı yolladım(**resim 2'yi**). "*Burası sence neresi*" diye sordum. Cevaben "*Yeşilköy veya Bakırköy çok küçük bir ihtimalde Samsun*" dedi. Konu ile ilgili paylaşımlardan haberi yok – Ankara olma ihtimali? "*bence yok*" dedi. Bu verilerin ışığında Ankara olmama ihtimali benim için daha da yükseldi

Asıl konuya dönünce: Ankara değilse neden böyle bir kart var. Önce şunu belirteyim üzerinde Ankara yazdığı halde Ankara olmayan kart var mı? Evet var. İmparatorluğun en önemli kartpostal editörlerinden Max Fruterman'ın yayınladığı "*Ankara Hatırası-Genel Görünüş*" Ankara değil (resim 4). Bu koleksiyoncular tarafından yıllardır bilinir. Ankara araştırmacısı Burak Kaya Nisan 2020'de resmin 'Bilecik' olduğunu saptadı.

(RESİM 4) Max Fruchtermann no 115 Ankara Hatırası

SAHTE OLMA İHTİMALİ !

Hisar önü kartının sahte olma ihtimalini araştırmaya başladım. Mugamyar Kardeşlerin Ankara kartlarını farklı seriler halinde çıkarmış ve bu serilerde ortak tasarımlar kullanmış bu tasarımlar sayesinde kartların çıkış yıllarını ve çıkış sıralarını bilebiliyoruz. Kartların yerleri farklı serilerde farklı formatta yazılmış.

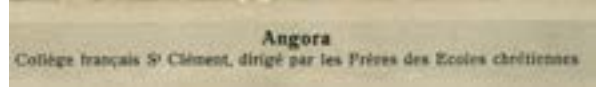
Tip 1

Tip 2

Tip 3

Tip 4

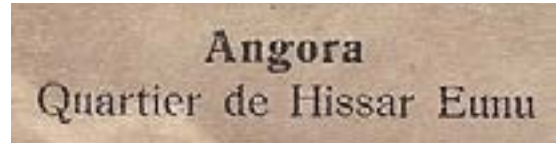

Tip 5

Beş farklı türde yazılış var. Hissar Önü kartı Tip 2. ye yakın ama çok temel bir fark var bu tür yazılışta fotoğraf beyaz bir çerçeve içine oturtulmuş durumda. Ayrıca ikinci bir fark daha var bu türde (3 ve 5 de) isim tamamen beyaz bir zemine yazılmış bizim kartımıza gelince: beyaz olmayan bir zeminle karşılaşıyoruz. Olamaz mı ? Olur belki bu kartı tek olarak çıkardılar. Ama yine de şüphelenip bakmakta yarar var. Mugamyan' nın diğer Hisar Önü kartına bakalım. (Resim 5) bu konunun tüm kıyaslamalarında genelde bu kart kullanılıyor. Karttaki binalar benzemekle birlikte iki manzaranın hiçbir ilgisi yok. Ama iki kartta ortak olan bir şey var. Orijinal Mugamyan kartında bulunan '**Quartier de Hissar Eunu**' yazısı şüphelendiğimiz kartta da aynı şekilde yazılmış.

Orijinal karttan alınan detay

Şüpheli karttaki yazı

Bir şey dikkatinizi çekti mi? Orijinal karttaki Quartier yazısı altındaki bulutlar şüpheli kartta da aynen var. 19 yy. fotoğraf teknolojisi bunu yapmaya müsait miydi? Yani kırp yapıştır yapmak bir yolla mümkünüydü?

(Resim 5) Orijinal Hisar Önü Kartı

Gözümüzle görmediğimiz elimizde tutmadığımız bir malzemenin sahte olduğunu ileri sürmemiz prensip olarak çok doğru değil. Malzemenin aslını görmeye çalışacağım ama benim açımdan: burası Ankara değil, kartta sonradan üretilmiş bir malzeme.

Neden böyle bir şey yapılmış oda ayrı bir yazı konusu. Geçtiğimiz yıl bir müzayede firmasında da Mugamyân'ın sahte bir kartı fark edildi ve müzayededen çekildi.

(Resim7) 2936 nolu lot.

Bu bilgileri FB de Ankara Sosyal Filateli Araştırma Grubunda paylaştıktan sonra 2017 de çok önemli bir arşivin Ankara kısmında tekrar bu görüntüye rastladım. Büyük bir heyecanla kartın arkasını görmek istedim bir umut bir not el yazısı bulmaktı ön yüz resim 2 ile aynı ,arka yüzde gerçekten bir el yazısı var '4/makri keuy la ville' ve anlaşılan bir müzayede lot no '2936' olarak çıkmış Ankara olarak satılmış.

Konu kapandı mı Benim açımdan hayır "resim 1" deki sahte Mugamyan kartını koleksiyonuma sahte olarak koymak üzere arıyorum. Bu davranışım bir koleksiyoncunun tutku takıntısının hangi boyutlara ulaşabildiğine örnek olsa gerek.